

Interview met Jan Luesink

Tekst Kees van Heemert, foto's Abe Maaijen

Bijen zijn woest interessant

Vorig jaar ontmoette ik voor het eerst bijenhouder Jan Luesink op de COLOSS-bijeenkomst van bijenonderzoekers in Wageningen. Ik had wel eens wat van hem op YouTube gezien en ook ben ik een keer langs zijn bijenstand in Doetinchem gereden. Maar eind maart kwam het er pas van om deze enthousiaste en snelle prater over zijn bijenwerk te spreken en om zijn grote natuurtuin te bewonderen. Jan (55) woont even buiten Doetinchem, vlak bij het natuurgebied Slangenburg. Na het maken van een afspraak vond ik een korte levensbeschrijving op internet die liet zien hoe Jan als *selfmade man* zich tot een bijenteeltexpert ontwikkelde. Zijn roots liggen in de ict-sector waarin hij als consultant werkte. Na tien jaar kwam hij in de onderwijssector terecht. Met zijn vrouw zette hij een zorgorganisatie op die later werd overgedragen aan een landelijke organisatie. "In die tijd hield ik wel wat volken, maar niet veel, en leunde op de kennis die ik als vijftienjarige opdeed tijdens de basiscursus en op wat ik uit het gele boek van Speelziek geleerd had." Maar die tijd is nu voorbij en je kunt vaststellen dat Jan verslaafd is geraakt aan het houden van bijen.

Van hobbyimker naar beroepsimker

"Ruim tien jaar geleden kwam het ervan dat ik meer tijd in mijn imkerhobby kon steken en het ontwikkelde tot een beroepsmatig niveau. Met veel studie en cursussen in binnen- en buitenland kreeg ik een vracht aan kennis en ervaring." Deze uitgebreide kennis en ervaring over de biologie van de honingbij en de bijenteelt draagt hij over via zijn eigen YouTube-kanaal (@Bijdenatuur) en ze zijn een belangrijke bron van informatie voor zowel de beginnende als de gevorderde imker. Ik denk dat er naast de bestaande websites behoefte is aan zijn kennis en ervaring van de bijenteelt. De presentaties worden regelmatig aangepast als er nieuwe proefresultaten en houden ondertussen al bijna 2.000 volgers op de hoogte houden. Zie hiervoor de TBA Playlist (zie einde artikel).

Als bijengezondheidcoördinator zet hij zich in om imkers in de regio te helpen bij het oplossen en voorkomen van bijenziekten en geeft hij input aan het Netwerk Bijengezondheid Nederland (NBN).

Gezonde bijen en plezier als doel

Na de koffie en de taart – hij is net jarig geweest – legt Jan uit wat het doel van zijn bijenhouderij is. "Ik streef naar maximale bijengezondheid en tegelijk vind ik het belangrijk om met veel plezier en kunde met de bijen te werken." En het een heeft natuurlijk met het ander te maken. De belangrijkste oorzaak voor bijensterfte is Varroa in combinatie met allerlei virusinfecties. Om het doel te bereiken teelt hij met succes al jarenlang volken die resistentie tegen Varroa vertonen. "Afgelopen winter gingen er slechts vier van de 210 volken dood, iets meer dan vorig jaar, een zeer goed resultaat." En wat is er mooier dan dat op enig moment de Varroa geheel teruggedrongen is en je daarmee ook de virusinfecties kwijt bent.

Bedrijfsmethode

Op het terrein om zijn huis en de natuurtuin staan zo'n veertig kasten met Buckfast-bijenvolken. Daarnaast staan er door het seizoen heen honderden Minipluskasten waarin de

selectie op varroaresistentie plaatsvindt. Verder heeft hij een 15-tal bijenstanden in de Achterhoek. De bijen worden gehouden in kunststof kasten (Frankenbeutes) met het raamformaat Dadant Blatt. De kasten zijn 11-raams. Jan streeft ernaar dat de volken voldoende ruimte in de kast hebben en niet te krap zitten en voldoende broedruimte hebben. Vaak zitten er maar 5 tot 7 ramen in de broedruimte. Niet-resistente volken 'behandelt' hij het liefst met de TBA-methode: Totale Broedafname. Naast een effectieve bestrijding van de Varroa levert dat ook nog andere voordelen op zoals het wegnemen van de zwermdrang, raatvernieuwing en het maken van nieuwe volken. Dat kan in mei of in juli tot en met eind augustus gedaan worden. Het doet denken aan het maken van een vlieger, omdat het volk met de koningin met een flink aantal bijen op dezelfde plek blijft staan. Al het broed, mogelijk van meerdere volken, wordt in een andere kast met wat jonge bijen gedaan en weggezet. Het grote verschil is dat de koningin zo goed als al haar bijen weer krijgt en niet alleen de vliegbijen. Verder krijgt het volk een uitgebouwd raam om haar 'te binden' om verder te gaan met eitjes leggen. Bij de verzamelde broedaflegger kunnen na ongeveer 9 dagen de doppen gebroken worden en kan er vervolgens een nieuwe koningin ingevoerd worden. Zowel het volk met de oude koningin als de broedaflegger krijgen 1:1 suikerwater. Met deze verhouding bouwt de volk snel nieuwe raat. Half augustus worden de volken gevoerd met invertsuiker waaraan een eiwitproduct is toegevoegd. "Ik reis niet met de bijen, ook omdat er genoeg dracht in de omgeving is vanaf de bloei van de wilg tot en met de zomer, met een piek tijdens de bloei van de lindebomen." Volken verhuren voor de bestuiving bij bepaalde gewassen doet Jan niet, ook vanwege het reizen. Voor het teeltprogramma heeft hij al zijn volken nodig en daarom worden er geen volken verkocht. Ook al is het doel het telen van goede koninginnen, de honing die de volken oplevert wordt onder andere verkocht aan imkerij De Traay.

Varroaresistentieteelt

De varroabestrijding van de hoofdvolken, waarin nog geen resistente koningin zit, gebeurt na de lindeoogst als de TBA heeft plaatsgevonden. Hierbij worden de raten met bijen eenmalig besproeid met een oxaalzuuroplossing. Er wordt geen darrenbroed gesneden. Van drie goede vader- en moederlijnen worden kruisingscombinaties gemaakt en van

Jan Luesink toont broedraam met broed

Het terrein met bijenkasten

elke combinatie worden er 20 miniplusvolkjes gemaakt. "Afgelopen jaar hadden we zo 400 miniplusvolkjes, die we gebruiken om te testen op resistentie tegen Varroa." De minivolkjes worden elk met 150 mijten besmet en na 13 dagen wordt van elk volkje een raat met gesloten broed onderzocht op varroabesmetting. Hiervoor wordt met een microscoop met een 30-maal vergroting geteld hoeveel jonge mijten in een cel met grote larven in het broed zitten. Genoteerd wordt in hoeveel cellen mijten zitten en of deze zich wel of niet reproduceren. De verhouding van het aantal cellen met mijten die zich niet reproduceert ten opzichte van het totale aantal cellen met mijten bepaald de mate van resistentie. Het telwerk is een enorme klus waarbij vele vrijwilligers behulpzaam zijn. In het selectieprogramma wordt samengewerkt met verschillende imkers in de Achterhoek die de VSH koninginnen in hun volken testen. Ook de input van Arista Bee Research wordt benut.

Natuurtuin

Een belangrijk aandachtspunt, naast de bijenhouderij, is de ontwikkeling van nieuwe natuur. Dit gebeurt op alle locaties waar Jan's bijen staan. Bij zijn huis ontwikkelt hij een natuur-tuin op 5 ha. Tien jaar geleden was het hele gebied nog grasland, haast niet te geloven als je nu ziet hoe het terrein vol met allerlei soorten wilgen, linden en andere dracht-bomen staat. Verschillende vakken met allerlei voor bijen aantrekkelijke planten zijn in ontwikkeling en vormen hiermee ook een voorbeeldtuin. Bij de aanplant is niet alleen

gekeken naar het belang van nectar en stuifmeel voor honingbijen, maar zeker ook voor andere bestuivende insecten. "Als ambassadeur biodiversiteit heb ik mijn ecologische kennis ook op mijn eigen tuin losgelaten en samen met een landschapsarchitect is de tuin ontworpen. De KNNV (Natuurvereniging voor Veldbiologie) mag de tuin benutten als studieobject voor hun leden. In het begin had ik vrij veel kleinvee rondlopen, maar dat heb ik duidelijk verminderd, omdat het beestenspul ook om aandacht en vooral land vraagt." Er zijn wat waterpoeltjes met water-vogels en aan de randen van het water kunnen de bijen en andere insecten water drinken. Voor het onderhoud van de tuin maakt Jan gebruik van professionals en vrijwilligers en op verzoek worden er rondleidingen gegeven door Jan en de landschapsarchitect. ●

TBA Playlist:

